

การส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้แก่ผู้เรียน

Promoting Intrinsic Motivation Among Learners

ประยูร ไทยธานี^{1,*}
Prayut Thaithani^{1,*}

รับบทความ 26 สิงหาคม 2562 แก้ไข 1 พฤศจิกายน 2562

ตอบรับ 7 พฤศจิกายน 2562

Received 26 August 2019 Revised 1 November 2019

Accepted 7 November 2019

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอหลักการส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้แก่ผู้เรียนที่เป็นรูปธรรมสำหรับครูได้แก่ 1) การมอบหมายงาน เช่น ครูควรอธิบายจุดประสงค์และความสำคัญของงาน มอบหมายงานที่ทำทาย พัฒนาปัญญา มีหลายมิติหลายรูปแบบและแปลกใหม่ เน้นการสำรวจ การทดลอง ส่งเสริมจินตนาการและการทำงานร่วมกัน รวมถึงสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนด้วย 2) การประเมิน เช่น ครูควรลดความสำคัญของการประเมินภายนอก โดยพิจารณาจากความพยายาม พัฒนาการ และการบรรลุมาตรฐาน ให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีรายละเอียดเพียงพอ ให้ความสำคัญกับความหมายของเกรดที่ผู้เรียนได้รับ และเกณฑ์การให้เกรดต้องชัดเจนและยุติธรรม 3) การให้อิสระ เช่น ครูควรให้อิสระผู้เรียนในการพิจารณากำหนดด้วยตนเองบ้าง ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเท่าที่จำเป็น และสอนให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณมีความสามารถและภาคภูมิใจ และ 4) บรรยากาศของห้องเรียน เช่น ครูสร้างบรรยากาศของห้องเรียนที่ส่งเสริมการยอมรับ การเห็นคุณค่า ความรู้สึกมั่นคง และไม่รู้สึกด้อยหรือกลัวความอับอาย

คำสำคัญ: แรงจูงใจภายใน, การมอบหมายงาน, การประเมิน, การให้อิสระ, บรรยากาศของห้องเรียน

ABSTRACT

This academic article presents four main tangible principles for teachers to promote intrinsic motivation among learners: 1) Assignment; teachers should explain the purposes and importance of the assignment, assign challenging, novel and multi-dimensional tasks to develop various dimensions of intellectual skills, focus on exploration, experimentation, simultaneously fostering imagination and mutual work, as well as assign tasks that are consistent to learners' interest; 2) Evaluation; teachers should reduce the importance of the external evaluation by considering efforts, development and achieving standards, providing feedback with sufficient

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

¹ Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

*Corresponding author, email: p_thaithani@hotmail.com

detail, paying attention to the meaning of grades learners get, and clear and fair grading criteria; 3) Freedom; teachers should provide learners self-determination, only necessary assistance, and cultivate learners to be responsible, motivate learners to feel self-esteem and pride; and 4) Classroom Climate; teacher should creates climate in the classroom that promoting acceptance, value, security, and not feeling inferior or afraid of shame.

Keywords: Intrinsic Motivation, Assignment, Evaluation, Freedom, Classroom Climate

บทนำ

แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นความต้องการภายในโดยเฉพาะทางจิตใจและมีติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่จะเป็นผู้มีสมรรถภาพและการกำหนดสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง บุคคลจึงต้องการทำสิ่งต่าง ๆ จากความต้องการภายในของตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 141) ซึ่งเด็กเล็ก ๆ การที่สามารถเดินได้ ถอดรองเท้าเองได้ อ่านออกเขียนได้ หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ จะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณมีความสามารถและส่งผลให้มีแรงจูงใจภายในมาก แต่ความรู้สึกหรือแรงจูงใจภายในนี้กลับลดน้อยลงเมื่อเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน ทั้งนี้อาจด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น ตัวนักเรียนเองที่เป็นอุปสรรคเพราะไม่คุ้นเคยกับสิ่งใหม่ หรือสิ่งที่ครูนำไปใช้ส่งผลต่อนักเรียนแตกต่างกันแม้จะอยู่ในห้องเรียนเดียวกันก็ตาม หรือการเปลี่ยนการควบคุมจากครูเป็นนักเรียนเป็นสิ่งที่ลำบากสำหรับครูบางคน หรือครูบางคนมีทักษะและความรับผิดชอบน้อย หรือครูบางคนไม่รู้จักความสามารถและความสนใจของนักเรียนก่อนและไม่ตระหนักว่าพฤติกรรมของตนนั้นส่งผลต่อนักเรียนด้วย ดังนั้น หน้าที่ของครูคือการช่วยดึงแรงจูงใจภายในของผู้เรียนที่ไม่ค่อยได้ใช้ออกมาใช้ประโยชน์ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองมากกว่าวิตกกังวลจากการประเมินภายนอก โดยเฉพาะในเรื่องเกรด แม้ว่าเกรดจะมีความสำคัญ แต่ความวิตกกังวลของผู้เรียนต่อเกรดหรือการยอมรับทางสังคมอาจทำให้ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาความรู้ความสามารถซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มโอกาสในอนาคตของตนเอง

สำหรับการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนให้ผู้เรียนนั้นมีความหลากหลายตามอายุและพื้นฐานของผู้เรียน เช่น ครูอนุบาลอาจเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจแล้วกระตุ้นให้

เด็กอยากทำงานที่มอบหมายให้ ครูประถมศึกษาคงต้องทำให้ผู้เรียนเชื่อว่าความสำเร็จทางการเรียนมีความสำคัญพอๆ กับการได้รับการยอมรับให้เข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ดังเช่น ดนตรี กีฬา หรือครุมัธยมศึกษาอาจต้องพยายามลดผลทางลบของเพื่อนที่จะทำให้การเห็นคุณค่าในการเรียนลดลง ครูจึงต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นแรงจูงใจภายในที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียน และส่งเสริมการเห็นคุณค่าในการเรียน อย่างไรก็ตาม รางวัลภายนอกก็ยังคงมีความจำเป็น เพราะคงเป็นไปได้ที่จะให้ผู้เรียนสมัครใจและกระตือรือร้นในทุก ๆ งาน ดังนั้น ครูจึงควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียน ใช้รางวัลภายนอกเท่าที่จำเป็น โดยไม่ทำให้แรงจูงใจภายในและการเห็นคุณค่าในการเรียนของผู้เรียนลดน้อยลง

สิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยให้ครูบรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้นคือต้องทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและมีความคาดหวังต่อความสำเร็จในการเรียนก่อน จากนั้นจึงใช้หลักการที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ ได้แก่ การมอบหมายงาน การประเมินการให้อิสระ และบรรยากาศของห้องเรียน (Stipek, 1998) ในการส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้ผู้เรียน

อนึ่ง หลักการส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้แก่ผู้เรียนในบทความนี้เป็นเพียงการนำเสนอกว้าง ๆ ไม่ได้เจาะจงลงไปในระดับการศึกษาใด ดังนั้นในทางปฏิบัติครูจำเป็นต้องยึดพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละระดับที่แตกต่างกันประกอบด้วยจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

การมอบหมายงาน

หลักการต่อไปนี้จะช่วยให้ครูพิจารณามอบหมายงานเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้ผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

1. อธิบายจุดประสงค์และความสำคัญของงาน

ผู้เรียนมักไม่มีเป้าหมายในการเรียนหากไม่รู้ว่างานที่ครูให้ทำนั้นสอนอะไรและมีความสำคัญต่อตนเองอย่างไร ดังนั้น ในการมอบหมายงาน ครูต้องชี้แจงจุดประสงค์และความสำคัญของงานแก่ผู้เรียนด้วย ผลการวิจัยของ Mitchell (1993, p. 424-436) แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้เรียนเข้าใจว่างานที่ได้รับมอบหมายจะทำให้ตนเองเรียนรู้อะไร และสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร เป็นปัจจัยทำนายสำคัญลำดับที่สองว่าผู้เรียนจะสนุกและสนใจงานในห้องเรียนเพียงใด

อย่างไรก็ตาม หลักฐานจากการวิจัย พบว่าครูมักไม่ทำตามหลักการข้อนี้ โดยผลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนแทบจะไม่รู้ว่าทำไมต้องทำงานที่ครูมอบหมายให้ ส่วนใหญ่รู้เพียงว่าเป็นงานที่ต้องทำ และผลจากการสังเกตการสอนของครู พบว่า ครูอธิบายจุดประสงค์และความสำคัญให้ผู้เรียนเข้าใจเพียงร้อยละ 1.5 ของงานที่มอบหมาย (Anderson, 1981, pp. 97-08) นอกจากนี้ Brophy (1983, pp. 631-661) สัมภาษณ์พบว่า มีครูเพียงร้อยละ 3 ที่อธิบายจุดประสงค์ของงานและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตหรือความสนใจของผู้เรียนส่วนใหญ่สิ่งที่ครูบอกจะมีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่น ครูร้อยละ 8 บอกผู้เรียนว่าไม่ได้คาดหวังให้ชอบหรือทำงานนี้ให้ดี ครูร้อยละ 6 บอกผู้เรียนว่าจะมีการตรวจสอบงานและสอบ ครูร้อยละ 4 บอกผู้เรียนว่างานนี้อาจจะยากสำหรับคนที่เรียนไม่ค่อยเก่ง ครูร้อยละ 6 บอกผู้เรียนว่างานนี้มีเวลาทำเท่าไร แต่ไม่มีครูแม้แต่คนเดียวที่บอกผู้เรียนว่างานนี้จะทำให้สนุกและมีความพึงพอใจในการทำงาน

2. มอบหมายงานที่ท้าทาย

นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีกระบวนการประมวลผลข้อมูล (Information Processing) มีความเชื่อว่าแรงจูงใจภายในจะเกิดขึ้นได้มากที่สุดเมื่อสิ่งเร้าภายนอก (ระดับความยากของงาน) และบุคคล (ระดับความสามารถ)

มีความแตกต่างกันปานกลาง กล่าวคือแรงจูงใจภายในจะเกิดจากการที่บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในการทำงานหนึ่ง ๆ ได้สำเร็จ โดยเฉพาะงานที่มีความยากปานกลางจะก่อให้เกิดแรงจูงใจภายในได้มาก

ผลการวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจภายในแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจภายในของผู้เรียนจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อครูให้งานที่ผู้เรียนมีโอกาสที่จะทำให้สำเร็จได้และได้ใช้ความพยายามในการทำงานพอสมควร ส่วนงานที่สำเร็จได้โดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากหรือมีโอกาสน้อยที่จะทำสำเร็จจะส่งผลให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในลดน้อยลง (Good & Brophy, 1995)

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายมีได้เกี่ยวข้องกับความยากของงานเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของผู้เรียนเองด้วย ซึ่งความสำคัญของทั้งสองปัจจัยนี้เห็นได้ชัดเจนจากการศึกษาของ Turner, Meyer, Cox, Logan, DiCintio, and Thomas. (1998, pp. 730-745) ที่ให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายบันทึกหลังการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ทุกวัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่มีกรรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีส่วนร่วมในงานมาก มีอารมณ์ทางบวก และมีแรงจูงใจภายในสูงในงานที่ประเมินว่ามีความท้าทายสูง แต่ถ้าประเมินว่างานมีความท้าทายต่ำกว่าความสามารถของตนเอง ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมลดลง มีอารมณ์ทางบวกลดลง และมีแรงจูงใจภายในลดลงด้วย นอกจากนี้ ผลจากการสังเกตการสอนของครูยังพบว่า ครูที่ส่งเสริมความท้าทายและแรงจูงใจภายในจะเน้นความรู้ความเข้าใจให้ผู้เรียน เช่น ให้ผู้เรียนอธิบายยุทธวิธีที่ใช้ในการหาคำตอบ หรือสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถให้แก่ผู้เรียนโดยการถามนำ เช่น “เรามาแบ่งคำถามนี้ออกเป็นประเด็นย่อยๆ กันเถอะ” หรือ “ข้อมูลอะไรบ้างที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา” และพูดให้กำลังใจ เช่น “งานนี้ดูเหมือนจะยากนะ แต่ถ้าเธอตั้งใจทำ เธอจะเรียนรู้อะไร ๆ อีกมากจากงานนี้”

อย่างไรก็ตามการมอบหมายงานที่มีความท้าทายเหมาะสม (คือ ผู้เรียนมีโอกาสทำให้สำเร็จได้แต่ต้องใช้ความพยายามอย่างแท้จริง) ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับห้องเรียนที่มีผู้เรียนหลากหลายระดับความสามารถ ดังนั้น ครูจึงอาจ

มีการปรับระดับความยากของงาน หรือเพิ่มแรงจูงใจทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยการให้ผู้เรียนได้เห็นความสามารถของตนเองที่พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปนี้คือยุทธวิธีบางอย่างที่อาจทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในได้ดียิ่งขึ้น

2.1 ให้ผู้เรียนแต่ละคนเรียนรู้ในอัตราที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งโปรแกรมการเรียนรู้แบบรู้รอบ (mastery learning) สามารถนำมาใช้ได้เป็นอย่างดี เช่น Stipek (1998) ใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบรู้รอบในการสอนวิชาคณิตศาสตร์กับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน 1 สัปดาห์โดยในช่วงสองวันแรก ผู้เรียนแต่ละคน (แบ่งกลุ่มย่อยในบางครั้ง) จะต้องทำแบบฝึกหัดในอัตราการเรียนรู้ของตนเอง (ผู้เรียนที่เรียนรู้เร็วจะได้งานที่ทำทำและยากกว่าผู้เรียนที่เรียนรู้ช้า) ส่วนครูจะเดินไปรอบ ๆ ห้องเพื่อประเมินความเข้าใจของผู้เรียนและสอนทีละคนหรือทีละกลุ่ม สำหรับสามวันที่เหลือครูแบ่งกลุ่มผู้เรียนคละความสามารถเพื่อใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ที่เรียนไปร่วมกันทำโครงการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนแต่ละคนช่วยทำงานกลุ่มตามทักษะที่มี และมีโอกาสพัฒนาทักษะตามอัตราการเรียนรู้ของตนเองผ่านการร่วมมือและการทำโครงการ

2.2 มอบหมายงานเดียวกันทั้งห้อง แต่ใช้คำถามที่ท้าทายต่างกัน ในการสอนบางครั้งครูก็จำเป็นต้องมอบหมายงานให้ผู้เรียนเหมือนกันทั้งห้องซึ่งงานอาจท้าทายหรือไม่ท้าทายสำหรับผู้เรียนบางคน ดังนั้นครูจึงควรใช้คำถามให้เหมาะกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ด้วยวิธีนี้ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้พยายามใช้ยุทธวิธีในการแก้ปัญหาตามระดับความรู้ความสามารถของเขาเอง

2.3 มอบหมายงานเสริมสำหรับผู้เรียนที่ทำงานเสร็จแล้ว ในกรณีที่ผู้เรียนบางคนทำงานเสร็จเร็วกว่าเพื่อน ครูอาจมีกิจกรรมเสริมความสามารถให้กับผู้เรียนกลุ่มนี้ เช่น เขียนบันทึก จัดทำหนังสือพิมพ์ของห้อง หรือสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเรียนกับเพื่อนผ่านทางอินเทอร์เน็ต

3. มอบหมายงานที่พัฒนาปัญญา

3.1 มอบหมายงานที่พัฒนาการคิดระดับสูง (higher order thinking) การคิดแบบออกเนกนัย (divergent thinking) และการแก้ปัญหา (problem solving)

งานประเภทนี้จะส่งเสริมแรงจูงใจภายในได้มากกว่างานที่เน้นความจำหรือการนำไปซึ่งง่าย ๆ เช่น ในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ถ้าครูบอกผู้เรียนว่าต้องทำแบบฝึกหัดในหนังสือเรียนให้เสร็จก่อน จึงจะให้ทำโจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนเพิ่มเติมจากครู ผู้เรียนจะเร่งทำแบบฝึกหัดในหนังสือเรียนให้เสร็จเพื่อที่จะได้โอกาสในการทำโจทย์ปัญหาที่ยากกว่า

3.2 มอบหมายงานที่มีประเด็นให้คิดได้กว้าง ประเด็นที่คิดได้กว้างทำให้ผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดหลากหลายที่กำลังเรียนอยู่ และวิเคราะห์ในระดับที่ลึกขึ้น ผู้เรียนจะรู้สึกกว่าตนเองมีความสามารถและเห็นคุณค่าในการเรียนมากขึ้น

3.3 มอบหมายงานแบบปลายเปิด งานแบบปลายเปิดเป็นงานที่ต้องการความคิดสร้างสรรค์และมีความน่าสนใจมากกว่างานที่ต้องการเพียงคำตอบถูกหรือผิด เช่น การวิเคราะห์เรื่องราวหรือการเปรียบเทียบบทกลอน 2 บทที่มีความน่าสนใจมากกว่าการจำบทกลอนได้ ผลการวิจัยของ Turner (1995, pp. 410-441) พบว่า เมื่อได้งานแบบปลายเปิด (เน้นการคิดเชิงลึก) เด็กจะใช้ยุทธวิธีในการอ่าน มีความอดทน และมีความใส่ใจมากกว่าได้งานแบบปลายปิด (เน้นท่องจำ)

4. มอบหมายงานที่มีหลายมิติ

งานที่มีหลายมิติคืองานที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้หลากหลายแง่มุม งานประเภทนี้จะส่งเสริมแรงจูงใจภายในได้ดี เนื่องจากทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพบกับความรู้สึภาคภูมิใจในความสำเร็จได้ในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง ตัวอย่างเช่น การจัดทำหนังสือพิมพ์ของห้องนั้นให้โอกาสผู้เรียนที่ถนัดคณิตศาสตร์ (เช่น คำนวณว่าจะต้องใช้ทุนในการทำอะไร และควรขายเท่าไร) สังคมศึกษา (เช่น เขียนเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตและปัจจุบัน) ศิลปะ (เช่น วาดภาพประกอบ) และคอมพิวเตอร์ (เช่น ออกแบบรูปเล่ม)

5. มอบหมายงานที่เน้นการมีส่วนร่วม

การสำรวจ และการทดลอง

งานที่เน้นการมีส่วนร่วม การสำรวจ และการทดลอง จะส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน และเป็นงานที่สนุกมากกว่างานที่ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วม เช่น

การแสดงบทบาทสมมติทำให้มีความเข้าใจต่อแนวคิดและประเด็นในเชิงลึกมากกว่าการฟังบรรยาย การร่วมกันทำอาหารมีความน่าสนใจมากกว่าการไปดูแม่ครัวทำ การเล่นเกมการคูณมีความสนุกมากกว่าการท่องสูตรคูณ การโต้ว่าที่ระหว่างญาติที่เห็นไม่ตรงกันพัฒนาการเห็นคุณค่าในเรื่องนั้นๆ ได้ดีกว่าการอ่านจากหนังสือเรียน การช่วยกันทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากกว่าการดูครูทำการทดลอง

อย่างไรก็ตาม ครูต้องมั่นใจว่างานที่ให้ผู้เรียนทำนั้นส่งผลต่อการเรียนรู้มิใช่เพียงสร้างความสนุกแต่ไม่ได้สอนอะไรเลย เช่น การให้ผู้เรียนแสดงละครเพื่อเพิ่มความเข้าใจในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์นั้นอาจสร้างแรงจูงใจได้แต่อาจไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าความสนใจของผู้เรียนไปอยู่ที่เสื้อผ้าและฉากมากกว่าประเด็นทางการเมืองหรือสังคมที่ครูต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจ ดังนั้น ถ้ามีการให้ผู้เรียนแสดงละครครูต้องมีกระบวนการสอนและการอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายหลักของการเรียนรู้ในครั้งนั้นเข้าไปด้วย

6. มอบหมายงานที่ซับซ้อน ทำท้าย แปลกใหม่ และส่งเสริมจินตนาการ

หลักการในข้อนี้เป็นการสนับสนุนแนวคิดหนึ่งของทฤษฎีแรงจูงใจภายในที่ให้ความสำคัญกับความซับซ้อน ความท้าทาย ความแปลกใหม่ รวมถึงสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบงานที่ใช้จินตนาการ หรือสิ่งที่เหมือนจริง (เช่น บทบาทสมมติ) เกม หรืองานที่ได้ผลลัพธ์ไม่แน่นอน

ครูสามารถส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนได้ง่ายๆ โดยใช้การถามคำถามก่อนที่จะเริ่มบทเรียน เช่น “ถ้าเอาสีแดงกับสีเหลืองผสมกันจะเป็นสีอะไร” “อีเอ็มบอล (EM ball) คืออะไร” “เขาใหญ่มีอาณาเขตครอบคลุมกี่จังหวัด อะไรบ้าง” “ทำไมน้ำจึงท่วมจังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการถามคำถามลักษณะเช่นนี้จะช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คอยคิดตอบปัญหาที่ครูถามอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการเฝ้าหาความรู้เพื่อนำมาตอบคำถามนี้จะปลูกให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและสนใจเรียนมากขึ้น (ประยูทธไทย์ธานี, 2552)

นอกจากนี้ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (computer-assisted instruction: CAI) ก็สามารถช่วยส่งเสริมจินตนาการให้เด็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะความซับซ้อนของปัญหาและความน่าตื่นตาตื่นใจของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะช่วยเพิ่มระดับความสนใจ ความพยายาม ความสนุกสนาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน (Cordova & Lepper, 1996, pp. 715-730) จึงทำให้มีการนำไปใช้อย่างกว้างขวางทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ (ธนัชพร พิมาลัย และรัฐกรณ์ คิดการ, 2554, น. 76-82)

7. มอบหมายงานที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจภายในมากเมื่อหัวข้อของการเรียนตรงกับความสนใจส่วนตัวของตนเอง มีผลการวิจัยพบว่าเมื่อได้อ่านหนังสือที่ตนเองสนใจ ผู้เรียนจะเข้าใจ และสามารถจดจำเนื้อหาได้ดี (Garner, Alexander, Gillingham, Kulikowich, & Brown, 1991, pp. 395-419) จะมีแรงจูงใจในการเรียนวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้นเมื่อครูจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน และมอบหมายงานที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน (Meece, 1991, pp. 261-285) และจะมีแรงจูงใจสูงในการทำงาน เมื่อให้ผู้เรียนเขียนแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่กำลังเป็นปัญหาในโรงเรียน หรือเล่าประสบการณ์ส่วนตัวที่ได้เข้าร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ในชุมชน (Rueda & Moll, 1994, pp. 117-137) ต่อไปนี้เป็นหลักการที่ครูสามารถนำไปใช้ได้

7.1 มีหัวข้อที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือก โดยทั่วไปครูมักเป็นผู้เลือกหัวข้อให้ผู้เรียนอ่านหรือเขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความสนใจของเขา ดังนั้น ครูควรวี้อิสระให้ผู้เรียนในการตัดสินใจมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยังมีหัวข้อให้เลือกมากเท่าไรเขาก็มีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจภายในหรือสนใจงานและการเรียนมากขึ้นเท่านั้น

7.2 บุรณาการประสบการณ์หรือสิ่งที่ผู้เรียนสนใจเข้าไปในการเรียน เช่น เมื่อยกตัวอย่างการนำสิ่งที่ยื่นไปใช้ ครูอาจยกตัวอย่างชื่อบุคคล (เช่น ตัวเอกในละครดัง นักร้องนักแสดงที่มีชื่อเสียง) หรือเหตุการณ์ที่มี

แนวโน้มถึงความสนใจของผู้เรียนได้ จะทำให้สิ่งที่เรียนมีความเป็นรูปธรรมและเข้าใจง่ายขึ้น

7.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือโต้ตอบกันในสิ่งที่เรียน ห้องเรียนที่ครูสอนโดยเน้นข้อเท็จจริงมากจะไม่ค่อยกระตุ้นความสนใจ เพราะทั้งครูและผู้เรียนจะไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น แต่ห้องเรียนที่ครูให้ผู้เรียนอภิปรายกันในประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจในสังคมจะมีชีวิตชีวามากกว่า ดังนั้น ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในความซับซ้อนของประเด็นและมุมมองที่แตกต่าง

7.4 เชื่อมโยงแนวคิดใหม่ที่เป็นนามธรรมไปสู่แนวคิดคุ้นเคยที่เป็นรูปธรรม ครูสามารถใช้บทบาทสมมติและหลักการที่กล่าวไว้ข้างต้นในการทำให้แนวคิดที่เป็นนามธรรมหรือเป็นข้อมูลที่ไกลจากประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นแนวคิดที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นได้ เช่น ในระดับประถมศึกษา เมื่อเรียนเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ ครูอาจให้ผู้เรียนเล่นขายของ โดยให้แต่ละคนเปลี่ยนบทบาทกันเป็นผู้ซื้อ (คนที่ต้องตัดสินใจว่าจะจ่ายเงินให้ผู้ขายเท่าไร) และบทบาทของผู้ขาย (คนที่ต้องตัดสินใจว่าจะทอนเงินให้ผู้ซื้อเท่าไร) ส่วนในระดับมัธยมศึกษาอาจสมมติให้ผู้เรียนเล่นหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ โดยให้เงินแต่ละคนเท่า ๆ กัน เพื่อซื้อหุ้น ติดตามหุ้น และทำผังรายได้ของตนเอง สุดท้ายก็จัดให้มีการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจของไทย เหตุการณ์ในกลุ่มอาเซียนและโลก หรือปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อราคาหุ้นของผู้เรียน เป็นต้น

8. ให้ออกาสผู้เรียนในการทำงานร่วมกัน

ผลการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า ผู้เรียนจะสนุกกับการทำงานร่วมกันมากกว่าการทำงานลำพัง (วรวิณี เจตจำนงสุข และประยุทธ ไทยธานี, 2554, น. 49-80 ; Eccles & Roeser, 2010; Mitchell, 1993) ซึ่งในการทำงานร่วมกันนั้นครูอาจให้ผู้เรียนจับคู่แล้วช่วยกันแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์เพียง 2-3 นาที หรือร่วมมือกันทำโครงการเป็นเวลาหลายสัปดาห์ก็ได้ แต่ความรับผิดชอบของสมาชิกนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนแบบร่วมมือมาก ครูจึงต้องมีการวางแผนการนำไปใช้อย่างรอบคอบเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน

9. มอบหมายงานที่มีรูปแบบหลากหลาย

ความหลากหลายในวิธีการจัดการเรียนรู้และรูปแบบของงานมีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจของผู้เรียน (Blumenfeld, Puro, & Mergendoller, 1992) ดังนั้น ครูจึงควรใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและหลีกเลี่ยงรูปแบบงานที่ผู้เรียนคาดเดาได้ บางครั้งผลการเรียนรู้เดียวกันสามารถส่งเสริมได้จากรูปแบบงานที่ต่างกัน หรือการปรับเปลี่ยนวิธีการเพียงเล็กน้อยก็อาจให้ผลดีเกินคาด เช่น เมื่อให้ผู้เรียนอ่านหนังสือแล้วตอบคำถามท้ายบท พบว่า ผู้เรียนไม่ค่อยตั้งใจอ่านหนังสือ ครูอาจปรับเปลี่ยนวิธีการโดยให้ผู้เรียนตั้งคำถามด้วยตนเองแล้วแลกเปลี่ยนกันตอบคำถามกับเพื่อนในห้อง เพียงเท่านั้น ผู้เรียนก็อาจกระตือรือร้นในการอ่านหนังสือมากขึ้นได้

การประเมิน

ต่อไปนี้เป็นหลักการในการใช้การประเมินเพื่อช่วยส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้ผู้เรียน

1. ลดความสำคัญของการประเมินภายนอก

การให้ความสำคัญกับการประเมินโดยเน้นเป้าหมายเชิงการปฏิบัติ (performance or ego goal) มากกว่าเป้าหมายเชิงการเรียนรู้ (learning or mastery or task goal) จะให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณควบคุมและบั่นทอนแรงจูงใจภายใน ผู้เรียนมีแนวโน้มเลือกงานที่ไม่ท้าทายความสามารถถ้ามีความกังวลกับการประเมินภายนอก เช่น ผู้เรียนที่ครูบอกว่างานที่ให้ทำเป็นเพียงการเล่นเกม จะเลือกงานที่มีความท้าทายสูง ในขณะที่ผู้เรียนที่ครูบอกว่างานที่ให้ทำเป็นคะแนนเก็บส่วนหนึ่งของเกรดในวิชานี้ จะเลือกงานที่มีความท้าทายน้อยกว่า มีความพึงพอใจน้อยกว่า และมีความวิตกกังวลมากกว่า

นอกจากนี้ การประเมินโดยการทดสอบมาตรฐานก็อาจส่งผลทางลบต่อแรงจูงใจภายในของผู้เรียนได้เช่นกัน โดยเฉพาะในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่มีการทดสอบมาตรฐานทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาหลายแห่งเน้นการวัดผู้เรียนเพื่อศึกษาต่อมากกว่าการเรียนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ แต่ในทางที่จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุดคือครูต้องพยายามจัดการเรียนรู้โดยเน้นความ

สามารถในการเรียนรู้มากกว่าความสามารถในการสอบ แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ไม่ง่ายสำหรับครูในสภาวะการณ์ปัจจุบันก็ตาม

2. การประเมินควรพิจารณาจากความพยายาม พัฒนาการ และการบรรลุมาตรฐาน

การประเมินผู้เรียน โดยเฉพาะการให้เกรดนั้น ควรพิจารณาจากความพยายาม พัฒนาการ และการบรรลุมาตรฐาน มากกว่าการเปรียบเทียบกับความสามารถของเพื่อน ๆ ในห้อง ทั้งนี้เพราะการประเมินที่ให้ความสำคัญกับความพยายาม พัฒนาการหรือการบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้ นั้นเอื้อประโยชน์ให้ทั้งผู้เรียนที่เรียนเก่งและเรียนไม่เก่ง กล่าวคือ เมื่อเป้าหมายในการเรียนคือการทำให้ดีกว่าระดับความรู้ความสามารถก่อนหน้านี้ของตนเอง ผู้เรียนที่เรียนเก่งก็บรรลุได้เพราะผู้เรียนกลุ่มนี้มีมาตรฐานความเป็นเลิศที่สูงอยู่แล้ว ส่วนผู้เรียนที่เรียนไม่เก่งก็บรรลุได้เช่นกันเพราะความสำเร็จพิจารณาจากพัฒนาการหรือการบรรลุมาตรฐานที่เป็นไปได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนก็จะเห็นคุณค่าของความพยายามด้วย

3. ให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีรายละเอียดเพียงพอ

การประเมินงานของผู้เรียนโดยการให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ที่มีรายละเอียดเพียงพอ มีความเหมาะสมกว่าการประเมินในภาพรวม ดังเช่นการให้คะแนนเป็นตัวเลขหรือให้เกรดเป็นตัวอักษร เนื่องจากการให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีรายละเอียดเพียงพอและเฉพาะเจาะจงเป็นสิ่งที่มีประโยชน์สำหรับการพัฒนางานของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นจุดแข็ง จุดอ่อน และสิ่งที่ต้องปรับปรุงของตนเอง มีผลการวิจัยที่สนับสนุนหลักการนี้ เช่น Butler and Nisan (1986, pp. 210-216) ศึกษาพบว่าผู้เรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการประเมินโดยการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เฉพาะเจาะจงจะให้ความสนใจงานที่ได้รับคืนและพยายามปรับปรุงการทำงานมากกว่าผู้เรียนที่ได้รับการประเมินโดยการให้เกรดเป็นตัวอักษร นอกจากนี้ยังมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานขึ้นต่อไปมากกว่าด้วย

4. ให้ความสำคัญกับความหมายของเกรดที่ผู้เรียนได้รับ

แม้ว่าเกรดจะเป็นสิ่งสำคัญในการเรียน แต่ครูควรชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของข้อมูลหรือความหมายของเกรดที่ผู้เรียนได้รับมากกว่า เช่น การที่ผู้เรียนไม่ได้เกรด A ไม่ควรเป็นสิ่งที่ชี้ว่าผู้เรียนไม่มีความสามารถ แต่ควรเป็นข้อมูลที่สื่อว่าผู้เรียนต้องใช้ความพยายามหรือได้รับการพัฒนามากขึ้น

5. เกณฑ์การให้เกรดต้องชัดเจนและยุติธรรม

ผู้เรียนที่เข้าใจเกณฑ์ในการให้เกรดจะรู้สึกว่าจะตนเองสามารถควบคุมผลการเรียนได้ ดังนั้น การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายถึงเกณฑ์การให้เกรดจึงเป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีและการยอมรับเกณฑ์นั้น ๆ รวมถึงเป็นข้อมูลให้ครูปรับเกณฑ์ให้มีความยุติธรรมมากขึ้นด้วย

การให้อิสระ

แนวคิดหนึ่งในทฤษฎีแรงจูงใจภายในเชื่อว่าความต้องการมีอิสระในการพิจารณากำหนดด้วยตนเอง (self-determination) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ นั่นคือการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นั้นควรเกิดจากความต้องการของตนเองมากกว่าบังคับให้ต้องทำ (Ryan & Deci, 2000, pp. 68-78) เมื่อบุคคลรู้สึกว่าการ "ต้องการ" จะอนุমানแหล่งของสาเหตุว่าเกิดจากสาเหตุในตน แต่ถ้ารู้สึกว่าการ "ต้องทำ" จะอนุমানว่าเกิดจากสาเหตุนอกตน ซึ่งแรงจูงใจภายในจะเพิ่มขึ้นถ้าบุคคลอนุমানสาเหตุว่าเกิดจากสาเหตุในตนมากกว่าสาเหตุนอกตน ดังนั้น ถ้าครูสามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้ผู้เรียนก็จะรู้สึกสนุกและมีแรงจูงใจภายในที่จะทำงาน เนื่องจากการทำงานเกิดจากความต้องการของเขาเองมากกว่าถูกบังคับให้ต้องทำ ต่อไปนี้เป็นหลักการในการนำแนวคิดนี้ไปใช้เพื่อช่วยส่งเสริมแรงจูงใจภายในของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติครูควรพิจารณาตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น อายุ ประสบการณ์ และทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน

1. ให้อิสระในการพิจารณากำหนดด้วยตนเอง

ครูควรให้อิสระในการพิจารณากำหนดด้วยตนเองมากที่สุดเท่าที่ผู้เรียนจะสามารถจัดการได้ ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจภายในมากเมื่อเขามีตัวเลือกและได้ควบคุมการทำงานของตนเอง (Guthrie, Wigfield, & Vonsecker, 2000, pp. 331-341; Gutman & Sulzby, 2000, pp. 170-183) ผู้เรียนที่ครูให้อิสระในการพิจารณากำหนดด้วยตนเองจะมีความอยากรู้อยากเห็น ชอบความท้าทาย มีแบบการเรียนรู้แบบอิสระไม่ค่อยวิตกกังวล มีความมั่นใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง (Black & Deci, 2000, pp. 740-756) ส่วนผู้เรียนที่ครูคอยบอกว่าต้องทำอะไร เมื่อไร และทำอย่างไร จะไม่ได้เรียนรู้ความรับผิดชอบและยุทธวิธีในการกำกับตนเอง ไม่รู้ว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไรในการวางแผน การควบคุม และการแก้ปัญหา (Corno, 1989, pp. 111-141)

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการให้อิสระผู้เรียนในการพิจารณากำหนดด้วยตนเอง

1.1 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบงาน เช่น หลังจากให้ผู้เรียนอ่านเรื่องจากหนังสือแล้ว แทนที่ครูจะเป็นคนตั้งคำถามที่ใหม่ออกมา ครูอาจให้ผู้เรียนเป็นคนทำ บัญชีคำถามที่ใหม่ของตนเอง หรือให้ผู้เรียนแต่ละคนหา คำถามที่ใหม่คนละหนึ่งคำเพื่อสร้างบัญชีคำถามที่ใหม่ ของห้อง และอธิบายความหมายของคำถามที่นั้นด้วยการทำเช่นนี้ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกคำถามที่ตนเองและประสบความสำเร็จในการทำงานทุกคน

1.2 ให้ผู้เรียนเลือกเองว่าจะทำงานใดเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ เช่น หลังจากให้ผู้เรียนอ่านเรื่องจากหนังสือแล้ว ครูอาจให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกทำงานเองจากหลาย ๆ งานที่ครูนำเสนอ ตัวอย่างเช่น เขียนสรุปเรื่องราว เขียนลำดับเหตุการณ์ หรือเขียนเล่าประสบการณ์ของผู้เรียน ที่คล้ายกับเรื่องที่ผ่านมา ซึ่งผลการเรียนรู้ที่ครูต้องการให้ผู้เรียนฝึกการเขียนก็สามารถบรรลุได้ด้วยงานที่ผู้เรียนเลือกทำเอง นอกจากนี้ยังได้ฝึกการควบคุมงานและความรับผิดชอบด้วย

1.3 ให้ผู้เรียนเลือกระดับความยากง่ายของงานเอง ข้อนี้ครูควรใช้อย่างระมัดระวัง เนื่องจากผู้เรียนมักเลือกงานที่มั่นใจว่าทำได้และได้รับการประเมินทางบวก แทนที่จะเป็นงานที่ท้าทายระดับความรู้ความสามารถของตนเอง สิ่งที่ครูควรทำคือช่วยแนะนำให้ผู้เรียนเรียนรู้การวางแผนเป้าหมายที่ท้าทายแต่สามารถเป็นไปได้

1.4 ให้ผู้เรียนแก้ไขงานบางอย่างให้ถูกต้องเอง เช่น ให้ผู้เรียนตรวจสอบวิธีการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ตรวจสอบการเขียนสะกดคำกับเฉลย หรือให้แนวทางการให้คะแนนหรือคำถามที่จะช่วยให้ผู้เรียนประเมินงานของตนเอง ตัวอย่างเช่น หลังจากเขียนบทความเสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้ “มีประโยคใดมีความสำคัญหรือไม่” “มีประโยคอย่างน้อย 3 ประโยคที่สนับสนุนประโยคสำคัญหรือไม่” “ประโยคท้ายของแต่ละย่อหน้า เชื่อมโยงกับประโยคแรกในย่อหน้าถัดไปหรือไม่” เมื่อผู้เรียนได้แก้ไขงานของตนเองแล้ว ในตอนท้ายครูจึงเป็นผู้ประเมิน ความรู้ความสามารถของผู้เรียนอีกครั้ง ซึ่งการทำเช่นนี้ นอกจากผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากงานที่ทำแล้วยังทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการประเมินงานของตนเองด้วย

1.5 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายของตนเอง การวางแผนเป้าหมายควรเป็นเป้าหมายระยะสั้น เฉพาะเจาะจงและมีความท้าทาย โดยผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมในการวางแผนของตนเองได้ เช่น ระบุจำนวนคำที่จะสะกดให้ถูกต้องในการสอบครั้งต่อไป หรือจำนวนโจทย์ปัญหาที่จะแก้ในแต่ละวัน และให้บันทึกว่าเขาสามารถบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ได้หรือไม่

2. ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเท่าที่จำเป็น

หากเด็กได้รับความช่วยเหลือโดยไม่จำเป็น ความสำเร็จจะไม่ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ นอกจากนี้ยังมีผลทางลบต่อแรงจูงใจภายในด้วย กล่าวคือ ในห้องเรียนที่ครูชอบออกคำสั่งและช่วยเหลือทุกอย่าง ผู้เรียนจะมีความอดทนในการทำงานค่อนข้างต่ำ

3. สอนให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ

ครูต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจว่าการควบคุมทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รู้ว่าเมื่อใดที่ต้องการความช่วยเหลือ และจะมีผลอย่างไรหากไม่มีความรับผิดชอบ

เมื่อถึงกำหนดเวลาส่งแต่ทำไม่เสร็จ อาจไม่ได้พักหรือต้องเอากลับไปทำต่อที่บ้าน (แต่ไม่แนะนำให้ครูใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง) การให้อิสระโดยปราศจากความรับผิดชอบไม่ได้ส่งเสริมการเรียนรู้และแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ดังนั้น ครูจึงควรแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนในการใช้ความเป็นอิสระนั้นอย่างเหมาะสม

สรุปว่าการให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เลือกเองนั้น ช่วยส่งเสริมแรงจูงใจภายในและทักษะการจัดการตนเอง ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้นและในการทำงาน ความรับผิดชอบและการกำกับตนเองของผู้เรียนจะไม่สามารถพัฒนาได้เลยถ้าครูคอยบอกว่าผู้เรียนต้องทำอะไร เมื่อไร และอย่างไร แต่การให้อิสระก็ย่อมต้องมีขอบเขต ซึ่งครูจะต้องค้นหาว่าอิสระมากน้อยเพียงใดที่ผู้เรียนของตนจะสามารถจัดการได้ และควรสอนยุทธวิธีการใช้อิสระที่เขาได้รับให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย

บรรยากาศของห้องเรียน

บรรยากาศของห้องเรียน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ต่อไปนี้เป็นหลักการในการสร้างบรรยากาศของห้องเรียนที่ส่งเสริมแรงจูงใจภายใน

1. สอนให้ผู้เรียนรู้ว่าในระหว่างการเรียน ข้อผิดพลาดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้

ในชีวิตประจำวัน ข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้เสมอ และมักถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติของการเรียนรู้ แต่ในห้องเรียนส่วนใหญ่ข้อผิดพลาดมักถูกมองไปในทางลบ นั่นคือการตอบผิดเป็นสิ่งที่น่าอับอาย เป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง การมองเช่นนี้ทำให้ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของข้อผิดพลาด แท้ที่จริงถ้าผู้เรียนพยายามทำงานที่ยากแต่พบข้อผิดพลาดก็สมควรได้รับคำชมเพราะถ้าทำงานที่ง่ายกว่านี้อาจไม่ผิดพลาดก็ได้ ในห้องเรียนครูไม่ควรตีตราว่าข้อผิดพลาดของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ไม่ต้อง แต่ควรใช้ยุทธวิธีทางอ้อมคือมุ่งความสนใจของผู้เรียนไปยังแหล่งที่มาของความยากให้แนวทาง และให้โอกาสเขาอีกครั้ง โดยถือว่าข้อผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นำไปสู่ความถูกต้อง

1.1 ให้ความสำคัญกับข้อมูลของข้อผิดพลาด เช่น ให้ผู้เรียนระบุข้อผิดพลาดในการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์ของตนเอง และพยายามแก้ไขใหม่อีกครั้ง การที่ให้ผู้เรียนแก้ไขข้อผิดพลาดในงานนี้เป็นการบังคับให้ทำความเข้าใจข้อผิดพลาดมากกว่าให้เห็นว่ามีข้อผิดพลาดมากเพียงใด

1.2 ใช้ข้อผิดพลาดส่งเสริมการเรียนรู้ ในห้องเรียนครูมักมองหาคำตอบที่ถูกต้อง เมื่อผู้เรียนคนหนึ่งตอบผิดครูก็จะหันไปถามผู้เรียนอีกคนหนึ่งทันทีและไม่สนใจข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ครูควรปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่โดยการใช้ประโยชน์จากข้อผิดพลาดนี้โดยใช้คำถามใหม่เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบอีกครั้งซึ่งอาจช่วยให้ผู้เรียนแก้ไขคำตอบได้ด้วยตนเอง หรือใช้ข้อผิดพลาดเป็นหัวข้อของการอภิปรายซึ่งผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ด้วย

2. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ครูควรปลูกฝังการเห็นคุณค่าในการเรียนและส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนโดยเป็นแบบอย่างของการเป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา หรือสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับวิชาที่เรียนทั้งหมดในภาคเรียนนี้หรือหนังสือที่กำลังอ่าน ในบางครั้งครูอาจแสดงให้เห็นว่าแม้แต่ครูเองก็ต้องเรียนรู้เพิ่มเติมในบางเรื่อง เช่น ขอความช่วยเหลือจากผู้เรียนที่มีความเชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์ที่ครูทำเช่นนี้สามารถสื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าการทำงานที่ยังไม่รู้หรือยังไม่ได้ไม่ใช่เรื่องที่ต้องอับอาย

3. เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความกระตือรือร้น

พฤติกรรมการณ์เรียนของผู้เรียนมักได้รับอิทธิพลมาจากครู ถ้าครูรู้สึกเบื่อกับการเรียนการสอน ผู้เรียนก็มีแนวโน้มที่จะรู้สึกเบื่อเช่นกัน แต่ถ้าครูรู้สึกตื่นเต้นและกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม ผู้เรียนก็มีแนวโน้มจะกระตือรือร้นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Covington (1999) ที่พบว่าความกระตือรือร้นของครูทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น

สรุป

การส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้แก่ผู้เรียนนั้นเริ่มได้ตั้งแต่การมอบหมายงานคือ ครูควรอธิบายจุดประสงค์และความสำคัญของงาน มอบหมายงานที่ทำทนาย พัฒนาปัญญา มีหลายมิติ หลายรูปแบบ แปลกใหม่ เน้นการสำรวจ การทดลอง ส่งเสริมจินตนาการและการทำงานร่วมกัน รวมถึงสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนด้วย

ในเรื่องการประเมินครูควรลดความสำคัญของการประเมินภายนอก โดยพิจารณาจากความพยายาม พัฒนาการ และการบรรลุมาตรฐาน ให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีรายละเอียดเพียงพอ ให้ความสำคัญกับความหมายของเกรดที่ผู้เรียนได้รับ และเกณฑ์การให้เกรดต้องชัดเจน และยุติธรรม นอกจากนี้ ควรให้อิสระผู้เรียนในการพิจารณา กำหนดด้วยตนเองบ้าง ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเท่าที่จำเป็น และสอนให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบ ผู้เรียนจะรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ ภาคภูมิใจ และมีแรงจูงใจภายในเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม หลักการที่เสนอไว้นี้จะไม่มีประสิทธิภาพเลยถ้านำไปใช้ในบรรยากาศของห้องเรียนที่ไม่ส่งเสริมการยอมรับ การเห็นคุณค่า และความรู้สึกร่วมกัน เพราะแม้ว่างานนั้นจะน่าสนใจหรือให้อิสระอย่างเต็มที่ แต่หากผู้เรียนรู้สึกด้อยหรือกลัวความอับอาย ผู้เรียนก็จะไม่อยากทำ

เอกสารอ้างอิง

ธนัชพร พิมาลัย และรัฐภรณ์ คิตการ. (2554).

การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท เรื่อง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2550 ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ อภิमान. *วารสารราชพฤกษ์*, 8(3), น. 76-82.

ประยุทธ์ ไทยธานี. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องผลของการใช้การตั้งคำถามตามแนวความคิดหมวกคิดหกใบที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู.

นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนาพร.

วรรณิ เจตจำนงนุช และประยุทธ์ ไทยธานี. (2554).

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 24, น. 49-80.

Anderson, L. (1981). Short-term students responses to classroom instruction. *Elementary school Journal*, 82, pp. 97-108.

Black, A., & Deci, E. (2000). The effects of instructors' autonomy support and students' autonomous motivation on learning organic chemistry: A self-determination theory perspective. *Science Education*, 84, pp. 740-756.

Blumenfeld, P., Puro, P., & Mergendoller, J. (1992). Translating motivation into thoughtfulness. In H. Marshall (Ed.), *Redefining student learning: Roots of educational change* (pp. 207-239). Norwood, NJ: Ablex.

Brophy, J. (1983). Research on the self-fulfilling prophecy and teacher expectations. *Journal of Educational Psychology*, 75, pp. 631-661.

Butler, R., & Nisan, M. (1986). Effects of no feedback, task-related comments, and grads on intrinsic motivation and performance. *Journal of Educational Psychology*, 78, pp. 210-216.

Cordova, D., & Lepper, M. (1996). Intrinsic motivation and the process of learning: Beneficial effects of contextualization, personalization, and choice. *Journal of Educational Psychology*, 88, pp. 715-730.

- Corno, L. (1989). Self-regulated learning: A volitional analysis. In B. Zimmerman & D. Schunk (Eds.), *Self-regulated learning and academic achievement: Theory, research, and practice* (pp. 111-141). New York: Springer-Verlag.
- Covington, M. (1999). Caring about learning: The nature and nurturing of subject-matter appreciation. *Educational Psychologist, 34*, pp. 127-136.
- Eccles, J. & Roeser, R. (2010). School and community influence on human development. In M. Bornstein & M. Lamb (Eds.), *Developmental Science: An advanced textbook* (6th ed. pp. 503-554). Philadelphia, PA: Psychology Press.
- Garner, R., Alexander, P., Gillingham, M., Kulikowich, J., & Brown, R. (1991). Interest and learning from text. *American Educational Research Journal, 34*, 395-419.
- Good, T. & Brophy, J. (1995). *Contemporary Educational Psychology* (5th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Guthrie, J., Wigfield, A., & Vonsecker, C. (2000). Effects of integrated instruction on motivation and strategy use in reading. *Journal of Educational Psychology, 92*, pp. 331-341.
- Gutman, L. & Sulzby, E. (2000). The role of autonomy-support versus control in the emergent writing behaviors of African-American kindergarten children. *Reading Research & Instruction, 39*, pp. 170-183.
- Meece, J. (1991). The classroom context and students' motivational goals. In M. Maehr & P. Pintrich (Eds.), *Advanced in motivation and achievement, Vol. 7* (pp. 261-285). Greenwich, CT: JAI Press.
- Mitchell, M. (1993). Situational interest: Its multifaceted structure in the secondary school mathematics classroom. *Journal of Educational Psychology, 85*, pp. 424-436.
- Rueda, R., & Moll, L. (1994). A sociocultural perspective on motivation. In H. O'neil Jr. & M. Drillings (Eds.), *Motivation: Theory and research* (pp. 117-137) Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ryan, R., & Deci, E. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist, 55*, pp. 68-78.
- Stipek, D. (1998). *Motivation to learn: From theory to practice* (3rd ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Turner, J. (1995). The influence of classroom contexts on young children's motivation for literacy. *Reading Research Quarterly, 30*, pp. 410-441.
- Turner, J., Meyer, D., Cox, K., Logan, C., DiCintio, M., & Thomas, C. (1998). Creating contexts for involvement in mathematics. *Journal of Educational Psychology, 90*, pp. 730-745.